

חגיגה דף ד עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שישי) קמז

54 רבי אלעזר בי מטי להאי קרא כבי, כשהתגלה יוסף לאחיו והוכיח
 55 אותם, נאמר (בראשית מה א) 'ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבהלו
 56 מפניו'. אמר, ומה התוכחה של בשר ודם מבדילה כך עד שלא יכלו
 57 לענות עליה, התוכחה של הקדוש ברוך הוא כשיבוא לדין עם
 58 בריותיו ויוכיח כל אחד ואחד בפניו על פשעיו, על אחת כמה וכמה
 59 שלא יוכל לענות עליה ולפטור את עצמו.
 60 רבי אלעזר בי מטי להאי קרא כבי, כשהעלה שואל את נפשו של
 61 שמואל באוב על ידי אשה בעלת אוב נאמר (שמואל א' כח טו) 'ויאמר
 62 שמואל אל שואל, למה הרונתני להעלות אתי', שסבר שמואל שבא
 63 יום הדין והתיירא. אמר, ומה שמואל הצדיק היה מתירא מן הדין,
 64 אנו על אחת כמה וכמה שעלינו להתירא מן הדין.
 65 מבארת הגמרא את דרשתו של רבי אלעזר: שמואל מאי היא –
 66 כיצד מוכח מהכתוב ששמואל היה ירא מן הדין, דכתיב (שם כח יג)
 67 'ותאמר האשה אל שואל, אלהים ראיתי עלים מן הארץ, ונאמר
 68 'עלים' לשון רבים, תרי משמע, שראתה שנים עולים. ומי הם השנים
 69 שראתה, חד – אחד מהם היה שמואל, ואחר – והשני היה משה,
 70 ראול שמואל ואתיה למה שכתוב – שהלך שמואל והביא את
 71 משה רבינו עמו, שאמר ליה שמואל למשה, דלמא – שמא הם
 72 ושלום לדינא מתבעינא – נתבע אני לעמוד בדין, קום בהראי – עמוד
 73 עימי בדין להגן עלי, דליא מילתא דכתבת באורייתא דלא מתייתיה
 74 – שאין דבר שכתבת בתורה שלא קיימתי.
 75 רבי אמי בי מטי להאי קרא כבי, נאמר באיכה (גכט) 'יתן בעפר פיהו
 76 אולי יש תקוה'. אמר, בולי האי – אחרי כל היסורים הללו שיקבל,
 77 ואולי – עדיין הוא בספק אם יש תקוה, ואינו בטוח בדבר.
 78 רבי אמי בי מטי להאי קרא כבי, נאמר בנבואת צפניה לבני ישראל
 79 (צפניה א, ב) 'בקשו צדק, בקשו ענוה, אולי תסתרו ביום אף ה'. אמר,
 80 בולי האי ואולי – אחרי כל זאת שיתנהגו בצדק ובענוה, עדיין הם
 81 בספק אם יסתרו ביום חרון אף ה', ואינם בטוחים בדבר.
 82 רבי אמי בי מטי להאי קרא כבי, נאמר בנבואת עמוס לבני ישראל
 83 (עמוס טו) 'שנאו רע ואהבו טוב והציגו בשער משפט, אולי יתן ה'
 84 [אלהי] צבאות שארית יוסף'. אמר, בולי האי ואולי – אחרי שיעשו
 85 כל זאת, עדיין הם בספק אם יקבלו חנינה, ואינם בטוחים בדבר.
 86 רב יוסף בי מטי להאי קרא כבי, נאמר במשלי (גכג) 'ויש נספה בלא
 87 משפט, כלומר שיש מי שמת מן העולם קודם שהגיע זמנו, ואין
 88 בידו עוון, ומיתתו היא בלא משפט.
 89 מקשה הגמרא: (אמר) ומי אכא דאזיל בלא זמניה – וכי יש מי
 90 שהולך מן העולם קודם שעבר הזמן הקצוב לו לחיות. משיבה
 91 הגמרא: אין – כן, כי הא [בשם] דרב ביבי בר אבאי הנה שקיב גביה
 92 – היה מצוי אצלו מלאך המות, ואמר ליה לשלוחיה – אמר לו מלאך
 93 המות לשלוחו, זיל אייתי לי – לך הרגו והבא לי את מרים מגדלא
 94 שיער נשייא – שקולעת את שיער הנשים. טעה השליח ואזיל אייתי
 95 ליה – הלך והביא לו במקומה את מרים מגדלא דרדקן – שמגדלת
 96 תינוקות. אמר ליה מלאך המות לשלוחו, אנה את מרים
 97 מגדלא שיער נשייא אמרי לך – אמרתי לך להביא, ולמה הבאת את
 98 מרים מגדלא דרדקי. אמר ליה – שאל אותו השליח, אי הכי אהדרה
 99 – האם אחזיר למרים מגדלא דרדקי את נשמתה. אמר ליה מלאך
 100 המות, אל תחזיר לה את נשמתה, אלא הואיל ואייתייתה – מאחר
 101 שהבאת אותה, ליהוי למניינא – תישאר להיות נמנית במנין
 102 המתים.
 103 שאל מלאך המות את שלוחו, אלמא מאחר שלא הגיע זמנה של
 104 מרים מגדלא דרדקי למות, תיבי זבלת לה – כיצד יכול היית לקחת
 105 אותה. השיב לו השליח, הנות נקיטא מתארא בידה – היא היתה
 106 אוזות בידה אוד של תנור, שהוא עץ שמגדלים ומנערים בו את
 107 האש, ונות קא שגרא – והיתה מסיקה

1 מפסקי – אנשים מפונקים וענוגים, שאינם הולכים בלי מנעל, שגם
 2 הם פטורים מראייה. והטעם, משום שאסור להכנס להר הבית
 3 בנעליים, שכן נלמד מדכתיב (שעיה א יב) 'כי תבאו לראות פני מי
 4 בקש זאת מידכם רמס הצר', ולמדו, שרמוס חצרי' היינו להכנס
 5 להר הבית בנעליים.
 6 הגמרא מביאה ברייתא ששנינו בה פטורים נוספים ממצות ראייה:
 7 תנא – שנינו בברייתא, הערל – ישראל שלא נימול משום שמתו
 8 אחיו מחמת מילה, והטמא, פטורין מן הראייה, ואף אינם חייבים
 9 לשלוח עולת ראייה על ידי שליח.
 10 שואלת הגמרא: בשלמא – מובן הדבר שפטור פטור מן הראייה,
 11 משום דכתיב לגבי ראייה (דברים יב ה-ו) 'כי אם אל המקום אשר
 12 יבחר ה' וגו' לשכנו תדרשו ובאת שמה, והבאתם שמה עלתיכם
 13 וזבחיכם, ולומדים מהסמיכות של 'ובאת שמה' והבאתם שמה,
 14 שכל שישנו בכיאה – שיכול להכנס למקדש, ישנו בהכאה – חייב
 15 להביא עולת ראייה, וכל שאינו בכיאה – שאינו יכול להכנס
 16 למקדש, אינו חייב בהכאה של עולת ראייה, אפילו על ידי שליח.
 17 ולכן טמא פטור, שהרי אינו יכול להכנס למקדש. אלמא, ערל, מנולן
 18 – מנין שהוא פטור מהראייה.
 19 משיבה הגמרא: הא מני – ברייתא זו בשיטת מי היא, בשיטת רבי
 20 עקיבא היא, דמרבי – שהוא מרבה לערל בטמא. דתניא בברייתא,
 21 רבי עקיבא אומר, נאמר (ויקרא כב ד) 'איש איש מזרע אהרן והוא
 22 צרוע או זב בקדשים לא יאכל, מהכפילות 'איש איש' לומדים
 23 לרבות את הערל, שהוא בטמא, שגם הוא אסור לאכול תרומה אם
 24 הוא כהן. וכיון שהשוה רבי עקיבא את הערל לטמא, הרי שגם
 25 הערל פטור מן הראייה.
 26 הגמרא מביאה ברייתא בענין זה: תנו רבנן בברייתא, הטמא פטור
 27 מן הראייה, דכתיב 'ובאת שמה והבאתם שמה', כל שישנו בכיאה
 28 ישנו בהכאה, וכל שאינו בכיאה אינו בהכאה. רבי יוחנן מן דהבאי
 29 אומר משום רבי יהודה, הסומא באחת מעיניו, פטור מן הראייה,
 30 שנאמר (שמות כג יז) 'שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך אל פני
 31 האדון ה', והכתיב של תיבת 'ראה' הוא בניקוד 'ראה', דהיינו
 32 שהאדם יראה את פני האדון ה', והקרי הוא 'ראה', דהיינו
 33 שהאדם יראה לפני ה', שה' בא לראות את האדם, והקיש בזה
 34 הכתוב את ראיית האדם לראיית האדון ה', ללמד שפרך שהאדון
 35 פטור לראות את האדם, כך – באותה הדרך פטור לראות – להיראות
 36 על ידי האדם, מה – בשם שהאדון פטור לראות את האדם בשתי
 37 עיניו, שהרי ראייתו של ה' שלימה היא, אף הראייה שהוא בא
 38 לראות על ידי האדם, תהיה בשתי עיניו של האדם. וממילא
 39 התמעט מי שאינו רואה בעינו האחת, שהוא פטור מראייה.
 40 הגמרא מביאה כמה פסוקים, שאמוראים שהיו לומדים אותם היו
 41 באים לידי בבי: רב הונא בי מטי להאי קרא – כשהיה מגיע לפסוק
 42 זה שהוזכר, שנאמר 'שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך אל פני
 43 האדון ה'', שהכתיב של פסוק זה הוא בניקוד 'ראה', וקריאתו היא
 44 בניקוד 'ראה', כבי – היה בוכה. אמר, עבר שהיה חביב על רבו, עד
 45 שרבו היה מצפה לו כדי לראותו, כיצד הגיע יום שנחפך לו רבו
 46 לשונא, עד שיתרחק רבו ממנו ויצוהו שלא להיראות לפניו,
 47 דכתיב (שעיה א יב), 'כי תבאו לראות פני, מי בקש זאת מידכם רמס
 48 הצר'.
 49 רב הונא בי מטי להאי קרא כבי, שנאמר (דברים כז ז) 'וזבחת שלמים
 50 ואכלת שם', אמר, עבר שהיה חביב על רבו כל כך עד שרבו היה
 51 מצפה שיבוא לאכול על שולחנו, כיצד ארע שיתרחק רבו ממנו ולא
 52 ירצה שיאכל על שולחנו עוד, דכתיב (שעיה א יא) 'למה לי רב
 53 וזבחיכם היאמר ה'.